

ظرفیت‌ها و ابتکارات دیپلماتیک مجالس دنیا (۱): با تأکید بر شیوه‌های کارآمدسازی گروه‌های دوستی و هیئت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ انتشار:

۱۴۰۴/۶/۱۷

شماره مسلسل: ۲۰۹۵۹

کد موضوعی: ۲۶۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

عنوان گزارش:

ظرفیت‌ها و ابتکارات دیپلماتیک مجالس دنیا (۱):
با تأکید بر شیوه‌های کارآمدسازی گروه‌های دوستی و هیئت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم

نوع گزارش:

طرح/لایحه □، نظارتی □، راهبردی ■، پیش‌نویس قانونی □

نام دفتر:

مطالعات سیاسی (گروه مطالعات پارلمانی)

تهیه و تدوین:

مصطفی دلاورپورآقدم

اظهارنظرکننده:

محمد آدمی ابرقوئی (دفتر مطالعات حقوقی)

اظهارنظرکننده خارج از مرکز:

رضا سیمبر (استاد دانشگاه گیلان)

ناظران علمی:

جلیل محبی، مهدی امیری

گرافیک و صفحه‌آرا:

زهرا دلاوری

ویراستار ادبی:

مژگان کاظمی

واژه‌های کلیدی:

۱. دیپلماسی پارلمانی
۲. مجلس دوازدهم
۳. گروه‌های دوستی
۴. کارآمدی
۵. هیئت‌های دیپلماتیک

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۴/۰۱/۱۶

فهرست مطالب

چکیده.....	۶
خلاصه مدیریتی.....	۷
۱. مقدمه.....	۸
۲. پیشینه پژوهش.....	۹
۲-۱. سوابق مطالعاتی در مرکز.....	۹
۲-۲. سوابق تقنینی.....	۱۰
۳. ابتکارات دیپلماتیک مجالس دنیا.....	۱۰
۴. جمع‌بندی.....	۲۱
منابع و مآخذ.....	۲۳

فهرست شکل‌ها

شکل ۱. دوازدهمین اجلاس نمایندگان زن مسلمان مجالس کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی.....	۱۱
شکل ۲. اجلاس رؤسای مجالس کشورهای ترک‌زبان در آستانه قزاقستان در سال ۲۰۲۵.....	۱۶
شکل ۳. دیپلماسی پارلمانی سران در شانزدهمین اجلاس اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی.....	۱۸
شکل ۴. سیزدهمین همایش مراکز پژوهشی مجالس دنیا به میزبانی مجلس ملی جمهوری کره در اکتبر ۲۰۲۴.....	۲۰

فهرست جداول

جدول ۱. سوابق پژوهش‌های مرتبط با مطالعه تطبیقی دیپلماسی پارلمانی.....	۹
جدول ۲. پیشینه قوانین مرتبط با دیپلماسی پارلمانی.....	۱۰
جدول ۳. گروه‌های جغرافیایی اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....	۱۳
جدول ۴. رابطه میزان جمعیت اعضا با تعداد آرای اضافه شده به ۱۰ رأی ثابت در اتحادیه بین‌المجالس جهانی.....	۱۵
جدول ۵. نوآوری دیپلماتیک مجالس دنیا و درس آموخته‌های دیپلماسی پارلمانی.....	۲۲

ظرفیت‌ها و ابتکارات دیپلماتیک مجالس دنیا (۱): با تأکید بر شیوه‌های کارآمدسازی گروه‌های دوستی و هیئت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم

10.22034/report.mrc.2025.1404.33.6.20959

چکیده

انتفاع حداکثری از مزیت‌های دیپلماسی پارلمانی دیجیتال، تحول در کارکرد دیپلماتیک فراکسیون‌های پارلمانی، بهره‌وری مناسب از عنصر جمعیت در افزایش حق رأی در مجامع پارلمانی، نگاه فرا جناحی و ملی به نظام مسائل اساسی سیاست خارجی، تحکیم روابط بین‌ملت‌ها از طریق دیپلماسی پارلمانی شهروندی، جوان‌گرایی در چینش هیئت‌های دیپلماتیک، استفاده از پتانسیل دیپلماسی پارلمانی سران، افزایش نقش تنظیم‌گری کمیته روابط خارجی در هدایت دیپلماسی پارلمانی، کنش‌گری دیپلماتیک مراکز پژوهشی پارلمانی، مهندسی اذهان از طریق بیانیه‌های پارلمانی و استماع نظرات و پیشنهادهای دیپلماتیک حزب اقلیت از مهم‌ترین ابتکارات دیپلماتیک مجالس دنیا هستند که بومی‌سازی هر یک از آنها در ارتقای کارآمدی دیپلماسی پارلمانی و عمومی جمهوری اسلامی مؤثرند.

توانمندسازی و مردمی‌سازی فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم از دریچه مطالعه تطبیقی دستاوردها و تجارب سایر مجالس دنیا به هم‌افزایی ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران، شناسایی نظام مسائل اساسی مشترک سیاست خارجی با سایر کشورها و تحقق اهداف مندرج در فصول ۲۱ و ۲۲ قانون برنامه هفتم پیشرفت، کمک شایانی می‌کند. استفاده متوازن، متناسب و هوشمندانه از پتانسیل دیپلماتیک بانوان نماینده، تحول در شرح وظایف دیپلماتیک رؤسای پارلمان‌ها، بهره‌وری از ظرفیت دیپلماتیک دبیران گروه‌های دوستی، دعوت از صاحبان تجربه، اندیشه و نوآوری قبل از تصویب پیش‌نویس لوایح خارجی، افزایش شفافیت و تقویت نظارت همگانی بر کارنامه و عملکرد دیپلماتیک نمایندگان، منطقه‌گرایی پارلمانی متوازن، جایابی مناسب جلسات استماع سیاست خارجی،

پارلمانی» است. استفاده از این شیوه در انتقال دانش و مهارت‌های دیپلماتیک به قانونگذاران جوان و نمایندگان جدیدالورود مؤثر بوده و به صورت مستقیم کارآمدی فعالیت‌های دیپلماتیک نمایندگان و سواد رسانه‌ای جامعه پیرامون مفاهیم دیپلماسی پارلمانی را ارتقا داده است.

■ اغلب فراکسیون‌های مجالس دنیا با ایجاد رابط دیپلماسی پارلمانی، از پتانسیل سیاسی فراکسیون‌ها برای ایجاد موازنه قدرت و متوازن‌سازی تعامل با گروه‌های دوستی مجالس سایر کشورها استفاده می‌کنند.

■ دیپلماسی پارلمانی پژوهشی در صدر اولویت‌های مجالس پیشرو قرار دارد. این نوع دیپلماسی براساس دوازده شاخص چابک‌سازی، تخصص‌گرایی، دغدغه‌محوری، خرد جمعی، راهبرد محوری، اثرگذاری، جامع‌نگری، مستندسازی، آینده‌پژوهی، بهبود مستمر فرایندها، نوآوری و مردمی‌سازی بنا شده است که خروجی آن تقویت رابطه منطقی و پایدار بین عنصر دانش و حوزه دیپلماسی پارلمانی است.

پیشنهاد راهکارهای تقنینی، نظارتی یا سیاستی

■ برخی مراکز پژوهشی مجالس دنیا با عبور از «الگوی کارگزار پیش‌رو» از تصدیگری فاصله گرفته و به سمت «الگوی کارفرمای پیش‌رو» و تقویت دیپلماسی پارلمانی پژوهشی در سطوح دوجانبه، منطقه‌ای و جهانی گام برداشته‌اند.

■ شناسایی پتانسیل همکاری‌های مشترک در رایزنی‌های دیپلماتیک رئیس مرکز پژوهش‌های قوه مقننه با هم‌تایان خود در پیمان‌های راهبردی همچون بریکس، شانگهای، کشورهای همسایه و جهان اسلام می‌تواند سهم و ظرفیت دیپلماتیک مرکز پژوهش‌ها در منظومه دیپلماسی پارلمانی را ارتقا دهد.

■ اثربخشی یک قانون مستلزم انطباق آن با نیازهای واقعی جامعه است. یکی از فرصت‌های همکاری نظام‌مند و شبکه‌ای بین مراکز پژوهشی مجالس دنیا، اشتراک‌گذاری نحوه آینده‌پژوهی آثار تصویب طرح و لوایح حوزه سیاست خارجی بر رفع دغدغه‌های مردم در میدان است.

در این بخش، ضمن تبیین موضوع تحقیق، به مهم‌ترین یافته‌های حاصل از بررسی تطبیقی روندها و نوآوری‌های دیپلماتیک مجالس دنیا اشاره می‌شود.

بیان / شرح مسئله

یکی از ملزومات ارتقای کارآمدی و ارزش افزوده رایزنی‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم در افق قانون برنامه هفتم پیشرفت، اهتمام متولیان دیپلماسی پارلمانی به خرد جمعی و بومی‌سازی ابتکارات دیپلماتیک سایر مجالس دنیا است.

نقطه نظرات / یافته‌های کلیدی

■ فناوری‌های نوظهور از عناصری هستند که دگردیسی بالایی را در عرصه دیپلماسی پارلمانی موجب شده‌اند. رصد مجالس پیشرو در عرصه هوشمندسازی پارلمان دیجیتال، بیانگر اهتمام قانونگذاران دنیا به استفاده از ظرفیت فناوری‌های نوپدید همچون هوش مصنوعی و علوم شبیه‌سازی در جهت ارتقای بهره‌وری دیپلماسی پارلمانی است.

■ برخی مجالس دنیا همچون مجالس آلمان و ایتالیا برای گسترش روابط پارلمانی با کشور هدف، از مسئولان لشگری و کشوری سایر کشورها برای سخنرانی در نشست کمیته روابط خارجی دعوت می‌کنند. ■ کنگره آمریکا در ماه مارس برای مستندسازی رویه‌های دیپلماتیک پارلمانی و ارزیابی میزان کارآمدی و اثربخشی گروه‌های دوستی، گزارش سالیانه عملکرد هیئت‌های دیپلماتیک مجالس نمایندگان و سنار منتشر می‌کند.

■ جمهوری ترکیه از طریق شبکه‌سازی گویش زبان ترکی و پایه‌گذاری «مجمع پارلمانی کشورهای ترک‌زبان»، در حال تقویت دیپلماسی عمومی و نفوذ نرم در جغرافیای آسیای میانه و قفقاز است.

■ برخی مجالس پیشرو در حوزه دیپلماسی پارلمانی با تأسیس میز دیپلماسی پارلمانی هوش مصنوعی، به صورت نظام‌مند در حال گذار از دیپلماسی پارلمانی سنتی به دیپلماسی پارلمانی دیجیتال هستند.

■ یکی از ابتکارات مجالس دنیا برای انتقال دانش و مهارت‌های دیپلماتیک به نمایندگان، تأسیس «مدارس حکمرانی دیپلماسی

نتیجه یکی از الزامات دیپلماسی پارلمانی کارآمد، حضور هوشمندانه و جایابی مناسب بانوان نماینده - دیپلمات در ترکیب گروه‌های دوستی و هیئت‌های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی است.

■ انتفاع سیاسی از پتانسیل دیپلماتیک فراکسیون‌ها و دیپلماسی گزینشی رؤسای فراکسیون‌های مجلس دوازدهم با گروه‌های سیاسی مجلس اتحادیه اروپا، به تنوع سبک دیپلماسی پارلمانی و متوازن سازی فعالیت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم با کشورهای اروپایی کمک می‌کند.

■ جهاد تبیین، مهم‌ترین اکسیر مقابله با تحریف و روایت‌های جعلی است. یکی از عناصر تأثیرگذار بر روابط دیپلماتیک مجلس دوازدهم با مجالس سایر کشورها، سخنرانی دیپلمات‌های پارلمانی شاخص قوه مقننه در کمیته روابط خارجی مجلس اروپایی است. این ابتکار و خلاقیت میدانی، به ترمیم اعتماد متقابل بین جمهوری اسلامی ایران و مجالس اروپایی، افشای ماهیت تروریستی جریان‌های نفاق و اعتبارزدایی از لابی‌گری آنان در مجالس اروپایی و پارلمان اروپا نیز کمک می‌کند.

■ مجلس دوازدهم حلقه واسطه‌گذار از دیپلماسی پارلمانی سنتی به دیپلماسی پارلمانی هوشمند و تحول‌خواه است. حضور رئیس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در اجلاس‌های سالیانه نارس، نقش مهمی را در اشتراک‌گذاری تجارب مراکز پژوهشی در زمینه دیپلماسی هوش مصنوعی، شیوه‌های نوین شبیه‌سازی مذاکرات دیپلماتیک، شناخت آخرین روش‌های افکارسنجی و ابتکارات مجلس دنیا برای ارتقای کیفی وظایف نمایندگی ایفا می‌کند.

■ برخی مجالس دنیا همچون کنگره آمریکا، با انتشار گزارش سالیانه کارنامه و عملکرد گروه‌های دوستی مجلس شورای اسلامی، به صورت مستقیم به مردمی‌سازی، شفافیت و کارآمدسازی این گروه‌ها کمک می‌کنند.

■ نمایندگان که برای اولین بار به خانه ملت راه می‌یابند باید به فنون و مهارت‌های دیپلماتیک اشراف داشته باشند. در برخی پارلمان‌ها، ارائه بسته‌های آموزشی به کنشگران دیپلماسی پارلمانی و قانونگذاران جدیدالورود پیرامون مهارت‌های لابی‌گری، روانشناسی سیاست، دیپلماسی بدن، مجامع مهم پارلمانی، اولویت‌های سیاست خارجی اسناد بالادستی و فنون مذاکرات دیپلماتیک در فاصله زمانی اعلام نتایج انتخابات تا شروع به کار مجلس جدید، از تأثیر بالایی در پرورش نماینده - دیپلمات‌های توانمند و کارآمد برای مواجهه با نظام مسائل اساسی سیاست خارجی برخوردار است.

■ تربیت و استخدام نیروهای متخصص، حرفه‌ای و زبان‌دان در اداره کل امور بین‌الملل مجلس شورای اسلامی و اشراف حداقل یکی از پنج مشاور رؤسای گروه‌های دوستی و هیئت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم در مجامع پارلمانی به زبان خارجی، روند انتقال و بومی‌سازی دانش و تجارب دیپلماتیک مجالس دنیا را تسهیل و تسریع می‌کند.

■ در قوانین داخلی برخی مجالس دنیا، سهمیه مشخصی برای حضور زنان در هیئت‌های دیپلماتیک اختصاص یافته است. پایش روندهای دیپلماتیک اتحادیه بین‌المجالس جهانی نشان می‌دهد که زنان موفق شده‌اند برخی پست‌های مدیریتی را کسب کنند. در

۱. مقدمه

یکی از بهترین روش‌های ارتقای کیفیت دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران، پایش و غربالگری ابتکارات دیپلماتیک مجالس دنیا و بومی‌سازی تجارب آنان در جهت بهبود مستمر عملکرد گروه‌های دوستی و هیئت‌های دیپلماتیک مجلس دوازدهم در چارچوب اهداف دیپلماتیک قانون برنامه هفتم پیشرفت است. در این میان، مجالس دنیا با تحول در ساختار، رویه‌ها، کارگزاران و در صورت لزوم، ترمیم قانون آیین‌نامه داخلی می‌کوشند از رسوب دیپلماسی پارلمانی جلوگیری کرده و متناسب با سرعت تحولات پیرامونی، فنون و ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی را به‌روز کنند. در همین رابطه، ابتکار عمل مجلس دوازدهم در استفاده از فناوری هوش مصنوعی برای گردآوری ابتکارات دیپلماتیک سایر کشورها، نه تنها در ارتقای ارزش افزوده دیپلماسی پارلمانی مؤثر است، بلکه به غنای ادبیات نوپای دیپلماسی پارلمانی در جمهوری اسلامی ایران نیز کمک می‌کند. در انتخاب مجالس مورد مطالعه، مجالس زیر در اولویت بودند:

■ مجالس کشورهای دارای اشتراکات هویتی با جمهوری اسلامی ایران

مجالس جمهوری اسلامی ایران و برخی کشورهای پیرامونی به دلیل اشتراکات تاریخی و فرهنگی با هویت ایرانی - اسلامی، از پتانسیل بالایی برای همکاری‌های مشترک برخوردارند [۱].

■ کشورهای واقع در جغرافیای کمر بند راه

عضویت جمهوری اسلامی ایران در سازمان همکاری شانگهای، مزیت راهبردی جغرافیای ایران در کریدور شمال - جنوب و لزوم ریل‌گذاری سیاست‌ها در افق قرن پیش رو - قرن آسیا، موجب افزایش اهمیت فعالیت‌های دیپلماتیک مجالس آسیایی در راهبرد سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران شده است. بررسی ظرفیت‌های دیپلماتیک کشورهای قرار گرفته در مسیر کمر بند راه و کشورهای پیرامونی دریای عمان، می‌تواند به پیشرفت زیرساخت‌های سیاسی در سواحل مکران کمک کند. این اقدام با مواد (۱۰۰ و ۱۰۱) قانون برنامه هفتم پیشرفت نیز هم‌پوشانی دارد و به تقویت دیپلماسی قاره‌ای کمک می‌کند.

■ مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای و بریکس پلاس

شناسایی ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی متوازن با کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای و بریکس پلاس، بخش دیگری از میدان دیپلماتیک مجلس دوازدهم متناسب با فصول ۲۱ و ۲۲ قانون برنامه هفتم پیشرفت است. شناسایی ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی متوازن به صورت دوجانبه یا در قالب سازمان همکاری شانگهای، فرصت نوینی را در مسیر متوازن سازی دیپلماسی پارلمانی اقتصادی با کشورهای عضو فراهم می‌سازد.

■ کشورهای دارای تجارب بالا در حوزه دیپلماسی پارلمانی

برخی کشورها همچون هند، انگلیس، ایتالیا و کنگره آمریکا دارای تجارب بالایی در حوزه دیپلماسی پارلمانی‌اند.

■ کشورهای آسیایی با تأکید بر کشورهای همسایه

در ماده (۱۰۱) قانون برنامه هفتم پیشرفت بر منطقه‌گرایی و تقویت روابط با همسایگان تأکید شده است.

۲. پیشینه پژوهش

۲-۱. سوابق مطالعاتی در مرکز

جدول ۱. سوابق پژوهش‌های مرتبط با مطالعه تطبیقی دیپلماسی پارلمانی

ردیف	عنوان گزارش	سال انتشار	شماره مسلسل	نام دفتر	توضیحات
۱	اجلاس هفتم مجمع پارلمان‌های آسیایی برای صلح، راهکارها و پیشنهادهایی برای اجلاس تهران	۱۳۸۴	۷۳۷۶	دفتر مطالعات سیاسی	این گزارش متمرکز بر مراحل تأسیس مجمع مجالس آسیایی است و به ظرفیت‌های نوین دیپلماسی مجامع قوه مقننه، اشاره‌ای نکرده است.
۲	سازمان همکاری شانگهای؛ پیشران‌های دیپلماسی پارلمانی و ابتکارهای پیشرو	۱۴۰۱	۱۸۵۹۴	دفتر مطالعات سیاسی	در این تحقیق با شناسایی ظرفیت‌های تعمیق روابط دوجانبه و چندجانبه با کشورهای آسیایی به ویژه بازیگران عضو شانگهای، راهکارهایی برای گسترش روابط دیپلماتیک قوه مقننه با مجالس عضو سازمان همکاری شانگهای پیشنهاد شده است.
۳	مطالعه تطبیقی اتحادیه‌های پارلمانی منطقه‌ای	۱۴۰۲	۱۹۳۰۵	دفتر مطالعات سیاسی	در این گزارش به برخی مجامع پارلمانی منطقه‌ای و اولویت‌های دیپلماتیک جمهوری اسلامی ایران اشاره شده است.

۲-۲. سوابق تقنینی

جدول ۲. پیشینه قوانین مرتبط با دیپلماسی پارلمانی

ردیف	عنوان قانون	مرجع تصویب	تاریخ تصویب	نکات برجسته
۱	قانون موافقت‌نامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و مجمع مجالس آسیایی در رابطه با حقوق، مزایا و مصونیت‌های دبیرخانه دائمی مجمع مجالس آسیایی	مجلس شورای اسلامی	نهم مرداد ۱۴۰۱	این قانون مشتمل بر یک مقدمه و ۱۴ ماده با هدف تسهیل در انجام وظایف پیش‌بینی شده دبیرخانه دائمی در منشور مجمع و فراهم کردن امکان انجام وظیفه همراه با کسب نیت و کارایی دبیرکل، مقامات و کارمندان خدمات عمومی به تصویب رسید.
۲	قانون عضویت مجلس شورای اسلامی در اتحادیه پارلمانی کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی	مجلس شورای اسلامی	۱۹ اسفند ۱۳۸۰	در ماده واحد به مجلس شورای اسلامی اجازه داده شده است به عضویت اتحادیه پارلمانی کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی درآید.
۳	قانون عضویت ایران در اتحادیه بین‌المجالس جهانی	مجلس شورای اسلامی	۲۵ آذر ۱۳۶۹	در ماده واحد این قانون تصریح شده است که به مجلس شورای اسلامی اجازه داده می‌شود به عضویت اتحادیه بین‌المجالس درآید. حق عضویت از بودجه مجلس شورای اسلامی قابل پرداخت خواهد بود.
۴	قانون حمایت از انقلاب اسلامی مردم فلسطین	مجلس شورای اسلامی	۱۹ اردیبهشت ۱۳۶۹	در ماده یک این قانون تصریح شده است که هیئت‌رئیس مجلس شورای اسلامی موظف است از طرق مختلف این حمایت را گسترش دهد و در اسرع وقت، اجلاسی از نمایندگان کشورهای اسلامی و صاحب‌نظران تشکیل شود.
۵	قانون اساسنامه گروه پارلمانی جمهوری اسلامی ایران عضو اتحادیه بین‌المجالس	مجلس شورای اسلامی	۲۰ تیر ۱۳۶۲	در ماده دوم این قانون تصریح شده است که عموم نمایندگان مجلس شورای اسلامی در صورت درخواست کتبی عضویت و پرداخت سالیانه ده هزار ریال می‌توانند عضویت گروه پارلمانی در اتحادیه بین‌المجالس را داشته باشند. البته این قانون در زمره قوانینی است که نیاز به تصحیح و به‌روزرسانی دارد.

۳. ابتکارات دیپلماتیک مجالس دنیا

دیپلماتیک استفاده کنند. برای مثال کنش‌گری زنان نماینده در مجالس آسیایی از جمله مجلسین نمایندگان و مشاوران ژاپن از یک روند افزایشی برخوردار بوده است و زنان نماینده برخی پست‌های کلیدی را در اختیار دارند [۲].

هم‌زمان با پارلمان‌های ملی، کنش‌گری دیپلماتیک زنان در مجامع پارلمانی نیز افزایش یافته است. به طوری که همسو با کنش‌گری آنان در اتحادیه بین‌المجالس جهانی و طرح مباحث مرتبط با زنان در اتحادیه مذکور، توجه اتحادیه بین‌المجالس کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی نیز به مشارکت بانوان نماینده - دیپلمات افزایش یافته و این اتحادیه به دنبال آن است که زمینه مساعدی را برای مشارکت فعال آنان در عرصه دیپلماسی پارلمانی فراهم کند که از مستندات آن می‌توان به برگزاری دوازدهمین «اجلاس

در این بخش با پایش ساختار و مواضع دیپلماتیک مجالس دنیا، به مهم‌ترین ابتکارات قانونگذاران دنیا برای خلق فرصت‌های نوظهور اشاره می‌شود.

■ استفاده متوازن، متناسب و هوشمندانه از پتانسیل دیپلماتیک بانوان نماینده

سهم بالای زنان در کرسی رؤسای مجالس دنیا، موفقیت آنان در کسب برخی پست‌های کلیدی اتحادیه بین‌المجالس جهانی و لزوم اشتراک‌گذاری برخی دغدغه‌های مشترک با امور زنان و خانواده در سطح دیپلماسی بین‌المللی، موجب شده‌اند کنش‌گری بانوان نماینده - دیپلمات در مجامع پارلمانی افزایش یافته و برخی مجالس دنیا متناسب با سهمیه یا تعداد کرسی‌های اختصاص یافته به زنان، از ظرفیت آنان در ترکیب گروه‌های دوستی و رایزنی‌های

نمایندگان زن مسلمان مجالس کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی^۱ مورخ ۱۳ مه ۲۰۲۵ در جاکارتا برای اشتراک‌گذاری تجارب مجالس جهان اسلام در حوزه زنان و خانواده اشاره کرد [۳].

شکل ۱. دوازدهمین اجلاس نمایندگان زن مسلمان مجالس کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی

و بعدی اجلاس است. مصادیق ذکر شده نشان می‌دهند در هر سه مقطع دیپلماسی آسیایی، دیپلماسی جهان اسلام و اتحادیه بین‌المجالس جهانی، نقش آفرینی بانوان نماینده در حال افزایش است. مجلس دوازدهم نیز در راستای ایفای نقش فعال در حوزه دیپلماسی عمومی و مقابله با تحریف اخبار مرتبط با نقش آفرینی زنان در ایران، باید متناسب با تعداد بانوان نماینده - دیپلمات، از پتانسیل دیپلماتیک آنان برای کنش‌گری فعال در گستره قاره‌ای، فرامنطقه‌ای و جهانی استفاده کند.

شایان ذکر است این اجلاس، سالی یک‌بار هم‌زمان با اجلاس اتحادیه بین‌المجالس اسلامی در تاریخ و مکانی که توسط کمیته اجرایی پیشنهاد و به تصویب کمیته عمومی می‌رسد، برگزار می‌شود. ^۲ در آغاز اولین جلسه، رئیس هیئت نمایندگی کشور میزبان به مدت یک سال، ریاست اجلاس نمایندگان زن مسلمان مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی را بر عهده می‌گیرد. کنفرانس، هیئت‌رئیس‌های را متشکل از دو نایب رئیس از میان رؤسای هیئت‌های نمایندگی از دو منطقه جغرافیایی و یک گزارشگر انتخاب می‌کند [۴]. تروئیکا نیز شامل رئیس قبلی، فعلی

1. Conference of Muslim Women Parliamentarians

۲. ماده دوم اساسنامه اجلاس نمایندگان زن مسلمان مجالس کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی.

کمیته‌های تخصصی پارلمان اطلاع می‌یابند. در وبسایت مختص هر یک از کمیته‌های دائمی، بخشی نیز با عنوان «بیانیه مطبوعاتی کمیته»^۲ قرار دارد [۶]. این شیوه مجلسین پاکستان، از کنگره آمریکا الگوبرداری شده است، به طوری که در وبسایت هر یک از کمیته‌های دائمی مجلس نمایندگان و سنای آمریکا به صورت برخط جلسات استماع کمیته روابط خارجی پخش می‌شود.

در برخی مجالس دنیا با تعبیه پست‌های الکترونیکی برای اعضای هیئت دیپلماتیک، یک رابطه دوسویه بین نمایندگان و شهروندان برقرار شده و مواضع نماینده به صورت برخط پخش می‌شود. برای مثال در وبسایت مختص هر یک از قانونگذاران کنگره آمریکا، تمامی فعالیت‌های دیپلماتیک قانونگذار بارگذاری شده است و شهروندان هر ایالت می‌توانند کارنامه و عملکرد دیپلماتیک قانونگذاران را در کنگره مشاهده کنند [۷] البته استفاده از این شیوه با کاستی‌ها و محدودیت‌هایی مواجه است. برای مثال همه شهروندان به‌ویژه در کشورهای در حال پیشرفت یا مردم روستاها، به اینترنت و تلفن همراه هوشمند دسترسی ندارند. از طرفی به دلیل سرعت بالای انتقال داده‌ها و انباشتگی مطالبات مردمی، می‌تواند به عدم پاسخ‌گویی نماینده منجر شود. البته تقویت نظارت همگانی بر فعالیت‌های دیپلماتیک نماینده از طریق بارگذاری پست‌های الکترونیکی مزایایی نیز دارد که از مهم‌ترین مصادیق آن می‌توان به کاهش هزینه سفر نمایندگان، اختصاص وقت بیشتر قانونگذار به حوزه‌های کاربردی دیپلماسی پارلمانی و دریافت برخط پیشنهادهای خبرگان حوزه انتخابیه اشاره کرد [۸].

انتشار «گزارش سالیانه هیئت‌های پارلمانی»^۳، از ابتکارات کنگره آمریکا برای شفاف‌سازی عملکرد هیئت‌های دیپلماتیک در مجالس سنا و نمایندگان به مردم است [۹]. اهمیت مردمی‌سازی دیپلماسی پارلمانی در سطح مجامع پارلمانی نیز دنبال می‌شود، به طوری که «مجمع پارلمانی آند» برای بهره‌وری از ظرفیت «مجالس باز»^۴ و «مشارکت شهروندان»^۵ برگزاری «مجالس جوانان»^۶ را در اولویت قرار داده است تا از نظرات مشورتی

■ **بهره‌وری از ظرفیت دیپلماتیک دبیران گروه‌های دوستی**
یکی از ابتکارات دیپلماتیک مجالس دنیا، تحول در شرح وظایف رؤسای گروه‌های دوستی است. در اغلب مجالس دنیا از رؤسا با عنوان «دبیران گروه‌های دوستی» نام می‌برند. در ایتالیا، دبیران گروه دوستی از دو طریق دیپلماسی دو جانبه و اعزام هیئت‌های دیپلماتیک به مجامع پارلمانی به توانمندسازی دیپلماسی پارلمانی مبادرت می‌ورزند [۵].

■ **دعوت از صاحبان تجربه و اندیشه قبل از تصویب پیش‌نویس لوایح خارجی**

یکی از درجه‌های مردمی‌سازی دیپلماسی پارلمانی در مجالس دنیا، دعوت کمیسیون‌های تخصصی از شهروندان صاحب‌نظر، افراد مطلع دانشگاهی، مدیران اسبق و کنونی دستگاه‌های اجرایی و سایر افراد ذی‌نفع برای بررسی نقاط قوت و ضعف پیش‌نویس قوانین مرتبط با سیاست خارجی است. این نوآوری باعث کاهش تراکم لوایح و همچنین واقعی‌سازی دیپلماسی پارلمانی با نیاز جامعه شده است. برای مثال، یکی از ابتکارات دیپلماتیک مجلسین پاکستان، لحاظ کردن نظرات جامعه خبرگان در فرایند تهیه پیش‌نویس لوایح سیاست خارجی است. در بخش «اطلاعیه‌های کمیته»^۱، زمان و مکان برگزاری جلسات استماع مجلسین پاکستان بارگذاری شده است تا شهروندان و ذی‌نفعان بتوانند متناسب با موضوع، در جلسات مشارکت داشته باشند.

■ **ارتقای شفافیت و تقویت نظارت همگانی بر فعالیت‌های دیپلماتیک نمایندگان**

روند کاوی فعالیت‌های دیپلماتیک مجالس دنیا، نشانگر اهمیت آنان به موضوع شفافیت، مردمی‌سازی و نظارت مستمر همگانی است. برای مثال، هر یک از کمیته‌های دائمی مجلس سنا پاکستان دارای وبسایت تخصصی و پایگاه اطلاع‌رسانی مختص به خود است و تمامی جلسات استماع و مباحث مطروحه در کمیته مذکور در وبسایت مذکور بارگذاری می‌شوند و شهروندان به صورت برخط از آخرین اطلاعات و عملکرد نمایندگان در

1. Committee Notices
2. Committee Press Release
3. Annual Parliamentary Delegation Report
4. Open Parliament
5. Citizen Participation
6. Youth Parliaments

اجلاس مجامع بین‌المللی نظیر سازمان تجارت جهانی، سازمان امنیت و همکاری اروپا، بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول، بخشی از نوآوری دیپلماتیک برای افزایش اثربخشی دیپلماسی پارلمانی در سطوح منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای است.

در ماده (۲۷) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی نیز به وظایف گروه‌های جغرافیای سیاسی و منطقه‌گرایی اشاره شده که نشانگر اهمیت عنصر جغرافیا در ریل‌گذاری دیپلماسی پارلمانی اتحادیه مذکور است، به طوری که فعالیت‌های اتحادیه بین‌المجالس جهانی در قالب ۶ «گروه جغرافیای سیاسی»^۳ تفکیک شده و جمهوری اسلامی ایران همراه با بنگلادش و اندونزی در گروه آسیا-پاسیفیک قرار دارند.

نمایندگان زیر چهل سال برای انطباق فعالیت‌های دیپلماتیک کشورهای عضو با نیاز نسل جدید بهره‌برداری کند.

■ توجه هیئت‌های دیپلماتیک مجالس دنیا به تقویت عنصر ژئوپلیتیک و منطقه‌گرایی

یکی از رویکردهای حاکم بر دیپلماسی پارلمانی مجالس دنیا، شناسایی ظرفیت‌های همکاری با مجالس کشورهای پیرامونی و مجامع پارلمانی است. برای مثال در مجلسین جمهوری ایتالیا، انعقاد توافق نامه همکاری مشترک با سایر مجالس دنیا، بهره‌وری از «سیاست همسایگی»،^۱ انتفاع سیاسی از دیپلماسی مجامع همچون «مجمع پارلمانی اروپا - مدیترانه»،^۲ مشارکت فعال در اجلاس رؤسای مجالس کشورهای گروه هشت و عضویت ناظر در

جدول ۳. گروه‌های جغرافیایی اتحادیه بین‌المجالس جهانی [۱۰]

ردیف	عنوان گروه	مقر	تعداد اعضا
۱	گروه آفریقا	آبیجان (ساحل عاج)	۵۲ عضو
۲	گروه جهان عرب	بیروت (لبنان)	۲۱ عضو
۳	گروه آسیا - پاسیفیک	آنتاریو (کانادا)	۳۶ عضو
۴	گروه اوراسیا	پلاروس	۹ عضو
۵	آمریکای لاتین و حوزه دریای کارائیب	مونته‌ویدئو (ارگوئه)	۲۴ عضو
۶	گروه به‌علاوه ۱۲	لیسبون (پرتغال)	۴۷ عضو

اهمیت عنصر جغرافیا در ریل‌گذاری دیپلماسی پارلمانی تأکید دارند. دیپلمات‌های پارلمانی آمریکا از این رویه با عنوان «تغییر پویایی ژئوپلیتیکی»^۵ نام می‌برند و بر این باورند سیاست‌های دیپلماتیک مجالس کشورهای قاره آمریکا باید مکمل دیپلماسی «سازمان کشورهای آمریکایی» باشد که در سال ۱۹۴۸ میلادی با هدف تقویت همکاری و همبستگی بین کشورهای عضو پایه‌گذاری شد. در راهبرد دیپلماسی پارلمانی استرالیا نیز موضوع ژئوپلیتیک بسیار برجسته است و هیئت‌های دیپلماتیک این کشور با تمرکز

بسیاری از مجامع پارلمانی نیز براساس دو عنصر جغرافیا و منطقه‌گرایی پارلمانی ایجاد شده‌اند که از مصادیق آن می‌توان به مجمع پارلمانی همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه، اتحادیه بین‌المجالس آمریکای لاتین، اتحادیه بین‌المجالس آمریکای مرکزی، «مجمع پارلمانی کشورهای حوزه مدیترانه»^۴ و مجمع پارلمانی سازمان همکاری اقتصادی دریای سیاه اشاره کرد. رهبران کنگره ایالات متحده آمریکا نیز با تأکید بر تقویت روابط دیپلماتیک با مجالس نیمکره غربی و ایجاد یک شبکه دیپلماتیک قاره‌ای بر

1. Neighbourhood Policy
2. Euro-Mediterranean Parliamentary Assembly
3. Geopolitical Groups
4. Parliamentary Assembly of the Mediterranean (PAM)
5. Shifting Geopolitical Dynamics

■ انتفاع حداکثری از پتانسیل دیپلماسی پارلمانی دیجیتال

«دیپلماسی پارلمانی دیجیتال»^۴ به استفاده قانونگذاران از اینترنت و فناوری‌های نوین ارتباطی برای پیشبرد اهداف دیپلماتیک اطلاق می‌شود. این مفهوم شامل استفاده از رسانه‌های اجتماعی، وبسایت‌ها و سایر ابزارهای دیجیتال برای تعامل با مخاطبان خارجی، اطلاع‌رسانی، و نقش‌آفرینی در روابط بین‌الملل است. دیپلماسی دیجیتال در واقع یک ابزار استراتژیک در عصر اطلاعات است که به تقویت روابط بین‌المللی و مدیریت چالش‌های جهانی کمک می‌کند. عوامل و اهداف متعددی در گسترش مفهوم دیپلماسی پارلمانی دیجیتال در عرصه روابط بین‌الملل و سیاست خارجی معاصر نقش داشته‌اند که مهم‌ترین عامل، شتاب بالای جهانی شدن رسانه‌ها و پیشرفت فنون جنگ روایت‌ها در سیاست بین‌الملل است. به طوری که امروزه رابطه‌ای پایدار بین پارلمان دیجیتال و توانمندسازی دیپلماسی پارلمانی برقرار است. برگزاری نظرسنجی‌های الکترونیکی و برگزاری تالارهای گفتگوی برخط، از جذابیت بالایی برای شهروندان برخوردار است. برخی مجالس با تعبیه درگاه «نظرسنجی الکترونیکی از شهروندان» در وبسایت پارلمان، نظر آحاد شهروندان پیرامون طرح و لوایح سیاست خارجی را دریافت می‌کنند. در این میان مرکز افکارسنجی قوه مقننه جمهوری اسلامی ایران نیز از طریق دریافت نظرات مردم و جامعه خبرگان پیرامون مهم‌ترین نظام مسائل سیاست خارجی در شرایط کنونی، نقش مهمی را در مردمی‌سازی دیپلماسی پارلمانی پس‌ا‌جنگ دوازده روزه ایران و رژیم صهیونیستی ایفا می‌کند.

■ انتفاع سیاسی و تبلیغاتی از پتانسیل دیپلماتیک

فراکسیون‌های پارلمانی

مهم‌ترین کنشگر و بازیگردان دیپلماسی پارلمانی در کشورهای دارای نظام پارلمانی، احزاب و فراکسیون‌ها هستند. بررسی نظام مسائل اولویت‌دار سیاست خارجی در فراکسیون‌های مجالس کشورهای دارای نظام پارلمانی، از اصول و مبانی دیپلماسی پارلمانی تحول‌گرا و کارآمد است [۱۳]. برای مثال، نقش احزاب و فراکسیون‌های پارلمانی در ساختار و فرایند دیپلماسی پارلمانی

بر منطقه هند و اقیانوسیه، تقویت منطقه‌گرایی را مورد توجه قرار داده‌اند [۱۱]. این ابتکار دیپلماتیک می‌تواند در ریل‌گذاری دیپلماسی مجامع پارلمانی جمهوری اسلامی نیز مؤثر باشد، به طوری که ترسیم اهداف دیپلماتیک مشترک بین اهداف فصول ۲۱ و ۲۲ قانون برنامه هفتم با اهداف مجمع مجالس آسیایی، به صورت مستقیم به هم‌افزایی ظرفیت‌های دیپلماتیک قاره‌ای منجر می‌شود. ابتکار عمل مجلس دوازدهم برای ارتقای نقش جغرافیا و ژئوپلیتیک در راهبرد دیپلماسی پارلمانی تراز در افق ایران ۱۴۰۷، تحقق اهداف دیپلماسی عمومی مندرج در ماده (۱۰۰) قانون برنامه هفتم پیشرفت را تسریع می‌کند، به طوری که پایه‌گذاری مجمع رؤسای مجالس کشورهای حاشیه دریای خزر، دیپلماسی پارلمانی کمر بند راه و برگزاری اجلاس رؤسای مجالس ایران و کشورهای همسایه مصادیقی از تأثیر عنصر جغرافیا بر فعالیت‌های دیپلماتیک قوه مقننه برای کمک به تحقق اولویت‌های سیاست خارجی در ماده (۱۰۰) قانون برنامه هفتم پیشرفت است.

■ افزایش سهم جلسات استماع در تقویم کاری دیپلماسی پارلمانی

امروزه برخی مجالس دنیا با استفاده از ظرفیت جلسات استماع به دنبال ارتقای کیفیت لوایح سیاست خارجی قبل از طرح در صحن پارلمان هستند. در همین رابطه، اعضای گروه دوستی دوامی دولتی روسیه می‌توانند بر اساس روابطی که با نهادهای اجرایی برقرار کرده‌اند و نیز اختیاراتی مانند پرسش از مقامات اجرایی، نقش تنظیم‌گری خود را در سیاست خارجی ارتقا دهند. تقویت خرد جمعی و تبادل نظرات کارشناسی و میدانی با نمایندگان وزارت امور خارجه، پنتاگون و اتاق‌های فکر از طریق برگزاری جلسات استماع، در راهبرد دیپلماسی پارلمانی ایالات متحده آمریکا نهادینه شده است. بنابر اهمیت موضوع و تصمیم رئیس کمیته امور خارجی مجلسین آمریکا، جلسات استماع به صورت «جلسات استماع غیرمحرمانه»^۱ یا «جلسات توجیهی پشت درهای بسته»^۲ تشکیل می‌شوند و امکان پخش زنده این جلسات استماع غیرمحرمانه از طریق «شبکه کابلی سی اسپان»^۳ فراهم است [۱۲].

1. OPEN Hearing

2. Closed-Door Briefing

۳. شبکه کابلی سی اسپان دارای سه شبکه یک، دو و سه است که به ترتیب در ۱۹ مارس ۱۹۷۹، ۲ ژوئن ۱۹۸۶ و ۲۲ ژانویه ۲۰۰۱ افتتاح شدند.

4. Digital Parliamentary Diplomacy

شکل‌گیری احزاب و فراکسیون‌های منسجم در مجلس شورای اسلامی فراهم نشود، امکان بهره‌وری از تمامی ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی و تحقق اهداف دیپلماسی عمومی مندرج در ماده (۱۰۰) قانون برنامه هفتم پیشرفت امکان‌پذیر نیست.

■ انتفاع سیاسی از دو عنصر جمعیت و زبان در تقویت دیپلماسی مجامع پارلمانی

در برخی مجامع پارلمانی، میزان آرای کشور عضو متناسب با میزان جمعیت تغییر می‌کند، برای مثال، بخشی از موفقیت دیپلماسی مجامع کنگره ملی خلق چین در اتحادیه بین‌المجالس جهانی، مولود جمعیت بالای این کشور است، البته هر عضو فارغ از میزان جمعیت، ۱۰ رأی ثابت دارد، ولی براساس تعداد جمعیت از ۵ تا ۱۰ میلیون به تدریج که تا ۳۰۰ میلیون افزایش می‌یابد ۱۳ رأی به کل آرا اضافه می‌شود. براساس همین مقیاس، جمهوری خلق چین با ۲۳ رأی، بالاترین سبد رأی را در مجمع اتحادیه بین‌المجالس جهانی دارد. جمهوری اسلامی ایران نیز از جمله کشورهایی است که از جمعیت نسبتاً بالایی برخوردار است و می‌تواند از آن به‌عنوان سکوی سیاسی برای بالا بردن میزان حق رأی در مجمع مجالس آسیایی و اتحادیه بین‌المجالس جهانی استفاده کند [۱۶].

هند بسیار برجسته و تأثیرگذار است. هر حزب برای تشکیل دولت به رأی ۲۷۲ از ۵۴۳ نماینده پارلمان نیاز دارد. حزب پیروز یا جبهه ائتلافی در پارلمان، مسئولیت تشکیل دولت را بر عهده دارد. در فدراسیون روسیه نیز فراکسیون‌ها به‌عنوان مهم‌ترین رکن پیشبرد دیپلماسی پارلمانی محسوب می‌شوند. در حال حاضر «فراکسیون روسیه واحد»^۱ به‌عنوان قدرتمندترین و تأثیرگذارترین فراکسیون پست‌های کلیدی ریاست جمهوری و ریاست مجلسین فدراسیون روسیه را در اختیار دارد. در جمهوری فدرال آلمان نیز، تشکیل احزاب سیاسی آزاد است و بخشی از رسالت مردمی‌سازی دیپلماسی پارلمانی بر عهده آنان است [۱۴]. احزاب جمهوری فدرال آلمان پس از کسب کرسی‌های پارلمان، اقدام به تشکیل «گروه‌های سیاسی» می‌کنند [۱۵] و اگر حزبی به مدت ۶ سال در پارلمان فدرال یا انتخابات ایالتی شرکت نکند، جایگاه و موقعیت خود را به‌عنوان حزب از دست می‌دهد. بخشی از سهمیه ۳۰۰ کرسی نمایندگی مجلس جمهوری کره از طریق نظام تناسبی و سهم هر حزب در پارلمان تعیین می‌شود. در نتیجه جمهوری کره نیز در زمره کشورهایی است که در آنها نقش احزاب پارلمانی بسیار برجسته است. از کنار هم قرار دادن مصادیق ذکر شده می‌توان به این نتیجه رسید تا زمانی که بستر

جدول ۴. رابطه میزان جمعیت اعضا با تعداد آرای اضافه شده به ۱۰ رأی ثابت در اتحادیه بین‌المجالس جهانی^۲

میزان نوسان جمعیت	تعداد آرای اضافه شده به ۱۰ رأی ثابت
۱ تا ۵ میلیون نفر	۱ رأی
۵ تا ۱۰ میلیون نفر	۲ رأی
۱۰ تا ۲۰ میلیون نفر	۳ رأی
۲۰ تا ۳۰ میلیون نفر	۴ رأی
۳۰ تا ۴۰ میلیون نفر	۶ رأی
۴۰ تا ۵۰ میلیون نفر	۷ رأی
۵۰ تا ۶۰ میلیون نفر	۸ رأی
۶۰ تا ۸۰ میلیون نفر	۹ رأی
۸۰ تا ۱۰۰ میلیون نفر	۱۰ رأی
۱۰۰ تا ۱۵۰ میلیون نفر	۱۱ رأی
۱۵۰ تا ۲۰۰ میلیون نفر	۱۲ رأی
۲۰۰ تا ۳۰۰ میلیون نفر	۱۳ رأی

1. United Russia Faction

۲. بند «۲» ماده (۱۵) اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس جهانی.

پارلمانی بین کشورهای ترک‌زبان، تقویت نفوذ سیاسی خود در جغرافیای آسیای میانه و قفقاز را به‌عنوان یک ابزار نفوذ راهبردی و قدرت نرم با دولت و ملت‌های ترک‌زبان تعریف کرده است. هم‌زمان، این نهاد پارلمانی ترک‌زبان، با تقویت روابط نظام‌مند با «مجمع پارلمانی همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه»^۲، اتحادیه بین‌المجالس اسلامی، «اجلاس تعامل و اقدامات اعتمادسازی در آسیا»^۳، «مجمع بین پارلمانی کشورهای مستقل مشترک‌المنافع»^۴ و «سازمان اسلامی امنیت غذایی»^۵ به‌دنبال گسترش اثرگذاری بر معادلات دیپلماسی مجامع پارلمانی است. در این رویداد، هیئت‌هایی از مجلس عالی جمهوری ازبکستان به‌عنوان مدعو، به‌همراه رؤسا و نمایندگان از «سازمان‌های همکاری ترکی»^۶ و سایر نهادها همچون «سازمان کشورهای ترک‌زبان»^۷ نیز حضور داشتند. این مجمع همچنین به‌لحاظ کردن توصیه‌های «گروه نمایندگان زن»^۸ و «گروه نمایندگان جوان مجلس»^۹ تلاش کرده است در راستای سیاست‌های کلان حاکم بر اتحادیه بین‌المجالس جهانی گام بردارد.

دیپلماسی چین دارای دو منبع نفوذ است: قانون اساسی مکتوب چین، و قوانین سیاسی نانوشته آن. در این چارچوب، دیپلماسی پارلمانی چین عموماً بخش مهمی از سبده سیاست خارجی را شامل می‌شود. با تقویت جایگاه سیاسی کنگره ملی خلق و اصلاحات نظام داخلی آن، اشکال مختلفی از دیپلماسی پارلمانی همچون تماس‌های سطح بالا و ساز و کارهایی برای تبادلات منظم بین پارلمانی ایجاد شده است. کنگره ملی خلق چین همچنین به‌طور فعال در دیپلماسی مجامع پارلمانی، از جمله اتحادیه بین‌المجالس جهانی مشارکت دارد [۱۷].

امروزه برخی مجالس دنیا همچون پارلمان جمهوری ترکیه، نیز از عنصر زبان و گویش برای پیشبرد دیپلماسی پارلمانی استفاده می‌کنند؛ از مصادیق آن می‌توان به برگزاری چهاردهمین «مجمع پارلمانی کشورهای ترک‌زبان»^۱ مورخ ۱۲ ژوئن ۲۰۲۵ به میزبانی پارلمان قزاقستان در شهر آستانه با عنوان «ترکیه: نقش دیپلماسی پارلمانی» اشاره کرد. به عبارتی، ترکیه با شبکه‌سازی روابط

شکل ۲. اجلاس رؤسای مجالس کشورهای ترک‌زبان در آستانه قزاقستان در سال ۲۰۲۵

1. Parliamentary Assembly of Turkic States
2. Parliamentary Assembly of the Black Sea Economic Cooperation (PABSEC)
3. Conference on Interaction and Confidence Building Measures in Asia (CICA)
4. Interparliamentary Assembly of the CIS (IPA CIS)
5. Islamic Organization for Food Security (IOFS)
6. Turkic Cooperation Organizations
7. Organization of Turkic States (OTS)
8. Women Parliamentarians Group
9. Young Parliamentarians Group

مورد توجه قرار گرفته است، به طوری که یکی از مأموریت‌های مجمع مجالس آند، حمایت از برگزاری نمایشگاه‌های مشترک و معرفی صنایع دستی و تولیدات نهادهای کارآفرین در هر کشور با رویکرد تقریب ملت‌های عضو و کاهش بیکاری است. اعضای این مجمع پارلمانی بر این باورند این اقدام با هدف کمک به «جمعیت آسیب‌پذیر»^۲ همچون مادران سرپرست خانوار، آوارگان جنگ و معلولان در دستور کار قرار گرفته است و به اتحاد راهبردی و ارتباط تنگاتنگ مجالس عضو با توده مردم به‌ویژه اقشار آسیب‌پذیر کمک می‌کند. در حوزه تحکیم دیپلماسی پارلمانی شهروندی، در اساسنامه اتحادیه تصریح شده است که منظور از یکپارچه‌سازی، حذف مرزها نیست؛ بلکه منظور یکپارچه‌سازی و همزیستی مسالمت‌آمیز بین هویت‌ها و فرهنگ‌های مختلف در جهت استقرار امنیت پایدار منطقه‌ای است.

■ جوانگرایی در ترکیب هیئت‌های دیپلماتیک

از دهه دوم قرن بیست و یکم، از پتانسیل نمایندگان جوان نوآور در ترکیب هیئت‌های دیپلماتیک به‌طور قابل توجهی استفاده می‌شود، به طوری که رویکرد و اهتمام اتحادیه بین‌المجالس جهانی به جوانگرایی، خلاقیت و طرح‌های خلاقانه در ساختار و فرایند تصمیم‌گیری رو به افزایش است. برای مثال در صورت حضور قانونگذاران جوان (نمایندگان زیر ۴۵ سال) در شورای اجرایی بین‌المجالس، کشور مذکور می‌تواند یک سهمیه بیشتر در شورای اجرایی اتحادیه بین‌المجالس جهانی داشته باشد.

■ استفاده از پتانسیل دیپلماسی پارلمانی سران

یکی از ابتکارات مجامع مهم پارلمانی، رایزنی رؤسای مجالس دنیا برای تسهیل و تسریع مدیریت دغدغه‌های مشترک سیاست خارجی است که از مهم‌ترین مصادیق آن می‌توان به اجلاس‌های سالانه رؤسای مجالس عضو اتحادیه بین‌المجالس اسلامی یا مجمع پارلمانی رؤسای بریکس پلاس اشاره کرد.

در همین رابطه بررسی ظرفیت همکاری‌های دیپلماتیک بین مجالس کشورهای فارسی‌زبان از جمله زمینه‌های همکاری بین مجالس جمهوری اسلامی ایران و تاجیکستان بخشی از مسیر توانمندسازی دیپلماسی پارلمانی براساس هویت، تاریخ و زبان مشترک است. این موضوع می‌تواند موتور پیشران تقویت دیپلماسی عمومی با اهرم گویش مشترک زبان و ادبیات فارسی باشد.

■ نگاه فرا جناحی و ملی به نظام مسائل اساسی دیپلماسی پارلمانی

یکی از شاخص‌های مردمی‌سازی دیپلماسی پارلمانی، تأکید بر رویکرد ملی و اجتناب از مواضع جناحی و ایالتی در راهبرد دیپلماسی پارلمانی است. برای مثال، در بند «۲» اصل (۴۶) قانون اساسی جمهوری کره تصریح شده رویکرد نمایندگان در فرایند قانونگذاری به جای نگاه محلی و ایالتی باید براساس منافع ملی باشد، و هرگونه لویح مرتبط با حوزه سیاست خارجی باید براساس یک دغدغه و نظام مسائل اساسی حوزه سیاست خارجی به تصویب برسد.

■ توجه به ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی شهروندی

یکی از ظرفیت‌های نوین دیپلماسی عمومی، ارتقای کیفیت دیپلماسی پارلمانی با استفاده از پتانسیل مشارکت شهروندان است. برای مثال پارلمان جمهوری کره از طریق تقویت توافق خواهرخواندگی با کلان‌شهرهای مهم دنیا همچون پکن از پتانسیل دیپلماسی شهری به‌عنوان ابزاری جهت تقویت دیپلماسی پارلمانی بهره‌برداری می‌کند [۱۸]. در مجمع مجالس آسیایی نیز، مبحث مدیریت شهری از اولویت‌های دیپلماسی پارلمانی شهروندی است که از مصادیق آن می‌توان به برگزاری اولین اجلاس «شهرداران پایتخت‌ها و کلان‌شهرهای آسیایی»^۱ به میزبانی تهران در ۲۹ و ۳۰ آبان‌ماه ۱۳۸۷ با همکاری دکتر محمدباقر قالیباف، شهردار وقت تهران و دبیرخانه مجمع مجالس آسیایی اشاره کرد. توجه به دیپلماسی پارلمانی شهروندی در سطوح مجامع پارلمانی نیز

1. Asian Mayors Forum
2. Vulnerable Populations

شکل ۳. دیپلماسی پارلمانی سران در شانزدهمین اجلاس اتحادیه مجالس کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی

از رسالت دیپلماتیک رئیس مجلس عوام انگلیس، پذیرش رؤسای کشورها یا رؤسای دولت‌های مهمان است و در راستای تقویت دیپلماسی مکمل پارلمانی، به‌طور منظم با هیئت‌های دیپلماتیک مجالس دنیا در تعامل است. رئیس مجلس همچنین به نمایندگی از مجلس عوام به خارج از کشور سفر می‌کند و میزبان سایر رؤسای مجلس هنگام بازدید از انگلیس است. در اغلب مواقع از «رئیس مجلس»^۱ به عنوان عضوی از جامعه پارلمانی بین‌المللی، دعوت می‌شود تا در «اجلاس‌های رؤسای مجلس و رؤسای جمهور»^۲ شرکت کند و در مورد رویه‌های پارلمانی نظراتش را بیان کند [۲۰]. این رویه می‌تواند در راهبرد دیپلماسی نوین پارلمانی جمهوری اسلامی ایران نیز تقویت شود و با ریل‌گذاری نقشه راه سالیانه دیپلماسی پارلمانی سران، از پتانسیل رئیس قوه مقننه برای تقویت روابط دیپلماتیک پایدار با مجالس سایر دنیا استفاده شود.

در کانادا به دلیل ماهیت و عملکرد مجالس عوام و اعیان، رؤسای هر دو مجلس در اجرای دیپلماسی پارلمانی کنش‌گری فعال دارند و با شرکت در اجلاس‌های بین‌المللی همچون نشست رؤسای مجالس کشورهای عضو جی-۷، اجلاس رؤسای مجلس جی-۲۰، اجلاس رؤسای مجالس دنیا و کنفرانس رؤسای مجالس کشورهای مشترک‌المنافع تلاش می‌کنند سهم دیپلماسی عمومی پارلمانی در سبب سیاست خارجی را افزایش دهند. از سوی دیگر، رایزنی معاون اجرایی پارلمان (دبیر کل) با همتایان بین‌المللی خود در جلسات مجمع دبیران کل مجالس دنیا، اشراف مجلسین کانادا از آخرین روش‌های پشتیبانی اجرایی از هیئت‌های دیپلماتیک را افزایش داده است [۱۹].

رهبران مجلسین انگلیس نیز بر این باورند مهم‌ترین نقش‌آفرینی دیپلماسی پارلمانی بر عهده رئیس پارلمان است. برای مثال بخشی

1. Speaker
2. Parliamentary Speakers and Presidents

بخشی از کارکرد مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی کره معروف به نارس است. نارس در سال ۲۰۰۷ پایه‌گذاری شد و بعد از نوامبر ۲۰۱۲ چهار شورای بین‌المللی، ۱۰۶ گروه دوستی پارلمانی و یک گروه دوستی کره و چین ایجاد و فعال شده‌اند.

تاکنون چندین اجلاس بین‌المللی با هدف اشتراک‌گذاری تجارب مجالس دنیا در جهت ارتقای وظایف نمایندگی و بررسی چالش‌های پیش‌رو بین مراکز پژوهشی مجالس دنیا به میزبانی مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی جمهوری کره برگزار شده است. «اشتراک‌گذاری تجارب پیرامون بهترین راهبرد برای حمایت از فعالیت‌های پارلمانی» از مهم‌ترین اهداف اجلاس مراکز پژوهشی مجالس دنیا عنوان شده است. از منظر رهبران نارس، «شبکه‌سازی»^۷ مراکز خدمات پژوهشی به یک نیاز مشترک بین مجالس دنیا تبدیل شده است. ارائه‌ها به ترتیب حروف الفبای کشورهای شرکت‌کننده در اجلاس است و نماینده هر یک از مراکز پژوهشی حداکثر ۱۰ دقیقه فرصت دارد تا پشت‌تریبون صحبت کند. سیزدهمین اجلاس مراکز پژوهشی مجالس دنیا، بین چهاردهم تا شانزدهم اکتبر ۲۰۲۴ به میزبانی مجلس ملی جمهوری کره با عنوان «قطب‌بندی سیاسی و نقش مراکز خدمات پژوهشی پارلمانی در جهانی شدن تحلیل تأثیر قانونگذاری»^۸ برگزار شد. در همین رابطه، مشارکت رئیس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در اجلاس سالپانه نارس، می‌تواند زمینه هم‌افزایی ظرفیت‌ها در بخش دیپلماسی پارلمانی هوش مصنوعی، برگزاری کارگاه‌های مطالعاتی دیپلماسی پارلمانی و سایر فناوری‌های نوپدید را فراهم کند [۲۱].

■ افزایش نقش تنظیم‌گری کمیته روابط خارجی در هدایت دیپلماسی پارلمانی

یکی از ویژگی‌های دیپلماسی نوین پارلمانی، تقویت نگاه تخصصی به طرح و لوایح سیاست خارجی و کنش‌گری فعال رهبران کمیته روابط خارجی در ریل‌گذاری دیپلماسی پارلمانی است. برای مثال در مجلس نمایندگان جمهوری ایتالیا، به غیر از رؤسای گروه‌های سیاسی، نقش «کمیته امور خارجی و جامعه اروپا»^۱، «کمیته سیاست‌های اتحادیه اروپا»^۲ و «کمیته دفاع»^۳ در پیشبرد دیپلماسی پارلمانی بسیار پررنگ است. مجلس نمایندگان جمهوری ایتالیا دارای ۱۴ کمیته دائمی و مجلس سنای نیز دارای ده کمیته تخصصی است و دو «کمیته امور خارجه و امور دفاعی»^۴ و «کمیته سیاست‌های اتحادیه اروپا»^۵ بیشترین نقش آفرینی را در حوزه سیاست خارجی دارند. در این کشور رایزنی‌های دیپلماتیک رؤسای کمیته‌های خارجی با هم‌متایان خود در سایر مجالس دنیا، از عناصر مهم رویش دیپلماسی پارلمانی قلمداد می‌شوند.

■ استفاده بهینه از پتانسیل دیپلماتیک مراکز پژوهشی پارلمانی

برخی مجالس با استفاده از پتانسیل دیپلماتیک مراکز پژوهشی در راستای هم‌افزایی ظرفیت‌های دیپلماتیک با سایر کشورها استفاده می‌کنند. استفاده از این مهارت و خلاقیت در «مرکز خدمات پژوهشی مجلس ملی»^۶ معروف به نارس که به میزبانی پارلمان جمهوری کره برگزار می‌شود، بسیار پررنگ است. کمک به مدیریت دانش دیپلماسی پارلمانی از طریق برگزاری همایش‌های بین‌المللی با مشارکت انجمن‌های علمی و دانشگاهی،

1. Foreign and European Community Affairs

2. European Union Policies

3. Defense

4. Foreign Affairs and Defense

5. European Union Policies

6. National Assembly Research Service (NARS)

7. Networking

8. Political Polarization and the Roles of Parliamentary Research Services Globalization of Legislative Impact Analysis

شکل ۴. سیزدهمین همایش مراکز پژوهشی مجالس دنیا به میزبانی مجلس ملی جمهوری کره در اکتبر ۲۰۲۴

بیانیه‌ها ضمانت اجرایی ندارند، اما در عین حال از آثار روانی بالایی برخوردارند.

■ **استماع نظرات و پیشنهادهای دیپلماتیک حزب اقلیت**
در برخی نظام‌های پارلمانی و شبه‌ریاستی، از نظرات حزب مخالف یا حزب اقلیت برای ارتقای کیفیت دیپلماسی پارلمانی استفاده می‌کنند. برای مثال، در نظام حکمرانی جمهوری فدرال آلمان با ایجاد «رهبر حزب مخالف» از نظرات حزب اقلیت نیز برای بهبود و ارتقای حاکمیت قانون و نظارت پارلمانی استفاده می‌شود.

■ **ایجاد گروه‌های دیپلماتیک پارلمانی**
با توجه به اینکه یک حزب نمی‌تواند به تنهایی اکثریت را به دست آورد، از طریق ائتلاف به تشکیل «گروه‌های سیاسی» مبادرت می‌ورزند که در کنار رؤسای مجلسین جمهوری ایتالیا، بیشترین سهم را در مراودات دیپلماتیک دارند. به عبارتی، استفاده از گروه‌های سیاسی از ظرفیت دیپلماتیک بالاتری در قیاس با احزاب پارلمانی برخوردارند، زیرا خروجی تضارب آرای چندین حزب سیاسی‌اند. در جمهوری فدرال آلمان نیز کارکرد دیپلماتیک

کتابخانه و مرکز خدمات پژوهشی کنگره آمریکا نیز به صورت مستقیم با تهیه رهنامه‌های مطالعاتی به قانونگذاران و سناتورهای نقش مهمی را در سازه‌انگاری دیپلماسی پارلمانی آمریکا ایفا می‌کنند، به‌ویژه اینکه کتابخانه کنگره با بیش از ۲۳۱ میلیون کتاب، گزارش و سند مطالعاتی، لقب بزرگ‌ترین کتابخانه پارلمانی دنیا را به خود اختصاص داده است و آثار نزدیک به ۴۷۰ زبان دنیا در این کتابخانه بایگانی شده‌اند.

■ **استفاده از پتانسیل روانی بیانیه‌های پارلمانی**
مهندسی محتوا و زمان صدور بیانیه‌های پارلمانی از اهرم‌های دیپلماسی عمومی مجالس دنیا برای اثرگذاری بر اذهان و افکار عمومی است و بازتاب فضای سیاسی حاکم بر پارلمان است. برای مثال دومای دولتی روسیه ابزاری را در اختیار دارد که می‌تواند با تصمیم و ابتکار خود، گزارش‌های دولت یا نهادهای مرتبط در حوزه سیاست خارجی را مورد بررسی قرار دهد و در مورد موضوع‌های مهم سیاست خارجی، پیام‌ها یا اعلامیه‌هایی را منتشر و مواضع دوما را به اطلاع وزارت خارجه، دولت و شهروندان برساند. البته این

دارای نظام پارلمانی، با دعوت از وزیر خارجه یا معاون پارلمانی وزارت امور خارجه در مرحله قبل از تصویب پیش‌نویس لایحه، تلاش می‌شود اختلاف نظر بین پارلمان و دولت به حداقل کاهش یابد. برای مثال، طبق اصل (۶۴) قانون اساسی، اعضای هیئت دولت جمهوری ایتالیا هر چند عضو مجلس نیستند، ولی این اختیار را دارند در جلسات مجلسین شرکت کنند و حضورشان به جلسات طرح سؤال یا رأی اعتماد محدود نشده است. این امر باعث شده است وزرا با فضای حاکم بر پارلمان اشراف بیشتری داشته باشند و از ارائه لوایحی که احتمال مخالفت قانونگذاران با آنها وجود دارد، اجتناب کنند [۲۳].

احزاب در قالب «گروه‌های پارلمانی»^۱ تعریف شده است. هم‌زمان، نمایندگان بوندستاگ از طریق تصویب موافقتنامه‌های بین‌المللی بر روابط خارجی تأثیر می‌گذارند [۲۲]. گروه پارلمانی حزب سوسیال دمکرات، گروه پارلمانی ائتلاف سوسیال مسیحی و دمکرات مسیحی، گروه پارلمانی حزب دمکرات آزاد و گروه پارلمانی سبزه‌ها و ائتلاف ۹۰، چهار گروه پارلمانی بوندستاگ را شامل می‌شوند.

■ دریافت مشکلات وزارت امور خارجه در میدان سیاست خارجی
در کمیته روابط خارجی مجالس برخی کشورها به‌ویژه کشورهای

۴. جمع‌بندی

به قانونگذاران جوان و نمایندگان جدیدالورود؛
■ دریافت نظرات جامعه و خبرگان در خصوص میزان کارآمدی قوانین مصوب پارلمان در حوزه سیاست خارجی؛
■ ابتکار عمل کمیته روابط خارجی برای مدیریت مناقشه‌های منطقه‌ای؛
■ استفاده از پتانسیل دیپلماسی پارلمانی دیجیتال؛
■ اشتراک‌گذاری نظرات خبرگان دانشگاهی و کارشناسان دولت در فرایند تدوین پیش‌نویس لوایح حوزه سیاست خارجی؛
■ مستندسازی و تهیه بانک دیجیتال دستاوردهای دیپلماسی پارلمانی؛
■ مستندسازی شرح مذاکرات دیپلماتیک رؤسای مجلس و سایر کنشگران دیپلماسی پارلمانی.

یکی از روش‌های خلق نوآوری و ابتکار عمل در حوزه دیپلماسی پارلمانی، رصد و پایش پتانسیل‌ها و دستاوردهای دیپلماتیک مجالس دنیا با رویکرد افزایش سهم دیپلماسی پارلمانی در تحقق فصول ۲۱ و ۲۲ قانون برنامه هفتم پیشرفت است. مطالعه تطبیقی رفتارهای دیپلماتیک مجالس دنیا نشان می‌دهد که مهم‌ترین اولویت آنها عبارتند از:
■ ابتکار عمل برای ارتقای کیفیت دیپلماسی پارلمانی؛
■ کاربست هوش مصنوعی برای ارتقای توان پیش‌بینی از رفتارهای دیپلماتیک کشورهای هدف؛
■ مردمی‌سازی و تقویت نظارت همگانی بر فعالیتهای دیپلماتیک قانونگذاران؛
■ تحول در انتقال دانش، فنون و مهارت‌های دیپلماسی پارلمانی

جدول ۵. نوآوری دیپلماتیک مجالس دنیا و درس آموخته‌های دیپلماسی پارلمانی

ردیف	توصیه سیاستی	دستگاه متولی	دستگاه معین	رابطه آن با سرفصل سیاست خارجی قانون برنامه هفتم پیشرفت
۱	برگزاری اجلاس رؤسای مجالس ایران و کشورهای همسایه	مجلس شورای اسلامی	وزارت امور خارجه	یکی از ابتکارات دیپلماتیک مجالس دنیا برای تقویت امنیت پایدار منطقه‌ای، تقویت دیپلماسی پارلمانی سران بین ایران و کشورهای همسایه است. در ماده (۱۰۱) قانون برنامه هفتم نیز بر اولویت دیپلماسی همسایگی تأکید شده است.
۲	استفاده متوازن، متناسب و هوشمندانه از بانوان نماینده - دیپلمات در ترکیب گروه‌های دوستی و هیئت‌های دیپلماتیک	مجلس شورای اسلامی	-	در ماده (۱۰۰) قانون برنامه بر کنش‌گری فعال در حوزه دیپلماسی عمومی تأکید شده است. در همین راستا، انتفاع سیاسی هوشمندانه از حضور بانوان نماینده - دیپلمات در ترکیب گروه‌های دوستی و هیئت‌های دیپلماتیک به‌عنوان رئیس گروه دوستی، می‌تواند ظرفیت اقناعی دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران در مجامع پارلمانی را تقویت کند.
۳	افزایش هماهنگی بین دیپلماسی پارلمانی و رسمی	مجلس شورای اسلامی	وزارت امور خارجه	توصیه می‌شود با همکاری اداره کل امور بین‌الملل قوه مقننه، مرکز پژوهش‌ها و مرکز دیپلماسی عمومی وزارت امور خارجه، اولویت‌های دیپلماتیک گروه‌های دوستی مجلس دوازدهم در راستای کمک به فصول ۲۱ و ۲۲ قانون برنامه هفتم پیشرفت، اولویت‌بندی شوند، به‌ویژه اینکه در ماده (۱۰۰) قانون برنامه بر ضرورت هماهنگی اقدام‌های سیاست خارجی با وزارت امور خارجه تأکید شده است.
۴	استفاده از پتانسیل دیپلماتیک فراکسیون‌های مجلس شورای اسلامی	مجلس شورای اسلامی	-	بسیاری از احزاب و فراکسیون‌های مجلس دنیا، با ایجاد «رابط پارلمانی»، دیپلماسی پارلمانی متوازن با سایر کشورها را در اولویت قرار داده‌اند. این رویه می‌تواند در مجلس دوازدهم نیز دنبال شود و دو فراکسیون اصلی قوه مقننه با تعیین رابط دیپلماتیک، نقش مؤثرتری را در مذاکرات دیپلماتیک با سایر مجالس دنیا ایفا کنند. این اقدام در تقویت کنش‌گری فعال مجلس دوازدهم در عرصه دیپلماسی عمومی و کمک به تحقق ماده (۱۰۰) قانون برنامه مؤثر است.
۵	پایه‌گذاری گروه‌های دوستی مجلس دوازدهم با مجمع پارلمانی بریکس و شانگهای	مجلس شورای اسلامی	وزارت امور خارجه	در ماده (۱۰۱) قانون برنامه هفتم بر ضرورت کنش‌گری فعال با نهادهایی همچون شانگهای و بریکس تأکید شده است. در حال حاضر گروه‌های دوستی، کشورمحور هستند و نقش مجامع پارلمانی نوظهور در آنها کمزنگ است. به همین دلیل توصیه می‌شود اداره کل امور بین‌الملل قوه مقننه، تدابیر لازم برای پیشرفت روابط پایدار با مجامع پارلمانی در بریکس پلاس و شانگهای را فراهم کند.
۶	کنش‌گری رئیس مرکز پژوهش‌های مجلس در اجلاس سالیانه مراکز پژوهشی مجالس دنیا (نارس)	مجلس شورای اسلامی	وزارت امور خارجه	مجلس دوازدهم حلقه واسطه‌گذار از دیپلماسی پارلمانی سنتی به دیپلماسی پارلمانی هوشمند و تحول‌خواه است. در این میان، مراکز پژوهشی از مهم‌ترین مراجع کمک به پارلمان در حوزه فناوری‌های نوظهور همچون هوش مصنوعی است. حضور رئیس مرکز پژوهش‌ها در اجلاس‌های سالیانه نارس، نقش مهمی را در اشتراک‌گذاری تجارب مراکز پژوهشی در زمینه دیپلماسی هوش مصنوعی و شیوه‌های نوین شبیه‌سازی مذاکرات دیپلماتیک ایفا می‌کند. حضور رئیس مرکز پژوهش‌ها به شناخت آخرین روش‌های افکارسنجی و استفاده از نوآوری و خلاقیت در روند توانمندسازی کارکردهای نمایندگی کمک شایانی می‌کند.

مأخذ: نگارنده.

- [۱] امامی، نصرالله. (۱۳۸۸). «مشترکات فرهنگی و آیینی قوم هند و ایرانی و ریشه‌های کهن آن»، مجله مطالعات ایرانی، سال ۸، شماره ۱۶، ص ۷۳.
- [2] H. o. R. o. Japan, "Officers of the House of Representatives", 25 05 2025. [Online]. Available: https://www.shugiin.go.jp/internet/itdb_english.nsf/html/statics/english/officer.htm. [Accessed 09 07 2025].
- [3] I. Parliament, "Conference of Muslim Women Parliamentarians", 25 06 2025. [Online]. Available: <https://gerindra.id/tag/conference-of-muslim-women-parliamentarians>. [Accessed 11 07 2025].
- [4] PUIC, "Rules of Procedure of Muslim Parliamentarians Conference", 02 07 2025. [Online]. Available: <https://en.puic.org/news/615>. [Accessed 10 07 2025].
- [5] I. Parliament, "DELEGATIONS TO INTERNATIONAL PARLIAMENTARY ASSEMBLIES", 30 06 2025. [Online]. Available: <https://www.parlament.ch/en/organe/delegations/delegations-international-parliamentary-assemblies>. [Accessed 14 07 2025].
- [6] N. A. o. Pakistan, "Committee System", 01 04 2025. [Online]. Available: <https://na.gov.pk/en/content.php?id=63>. [Accessed 05 07 2025].
- [7] U. Congress, "Congressional Record", 14 05 2025. [Online]. Available: <https://www.congress.gov/congressional-record>. [Accessed 25 06 2025].
- [۸] دلاورپوراقدم، مصطفی (۱۴۰۳)، «الگوهای نظارت همگانی و مردمی‌سازی در مجالس قانونگذاری دنیا»، به شماره مسلسل ۱۹۷۴۷. ماهنامه گزارش‌های کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، تهران.
- [9] P. A. at., "Parliamentary Diplomacy in Action: Advancing Multidimensional Security and Regional Cooperation Toward the Tenth Summit of the Americas", 24 07 2025. [Online]. Available: <https://parlamerica.org/uploads/documents/ActivityReport-ParliamentaryDiplomacy-Wa>. [Accessed 02 08 2025].
- [10] IPU, "Geopolitical Groups", 25 07 2024. [Online]. Available: <https://www.ipu.org/about-ipu/members/geopolitical-groups>. [Accessed 02 08 2025].
- [11] A. G. (. A. at., "Interparliamentary Relations", 25 07 2025. [Online]. Available: <https://www.transparency.gov.au/publications/parliamentary-departments-not-a-portfolio/department-of-the-house-of-representatives/department-of-the-house-of-representatives-annual-r>. [Accessed 30 07 2025].
- [12] U. S. S. (2025). "Hearings and Meetings", 03 06 2025. [Online]. Available: https://www.senate.gov/committees/hearings_meetings.htm. [Accessed 05 07 2025].
- [13] I. parliament, "Cabinet Ministers", 10 07 2025. [Online]. Available: <https://www.india.gov.in/my-government/whos-who/council-ministers>. [Accessed 15 07 2025].
- [14] H. Germany, "Political Parties in Germany", 30 01 2024. [Online]. Available: <https://handbookgermany.de/en/political-parties>. [Accessed 06 02 2024].
- [۱۵] شهرام‌نیا، مسعود و خیراله خیری اصل (۱۴۰۰). «مطالعه مقایسه‌ای رویکرد سیاست‌های حزبی در آلمان و ایران»، فصلنامه دانشکده حقوق و علوم سیاسی، سال ۷، شماره ۲۶، صص ۱۵۰-۱۱۹.
- [16] IPU, "National People's Congress", 22 03 2025. [Online]. Available: <https://www.ipu.org/parliament/CN>. [Accessed 30 04 2025].
- [17] L. Wang, "Parliamentary Diplomacy in the Chinese Constitution and Foreign Policy", 15 06 2016. [Online]. Available: https://www.researchgate.net/publication/299416625_Parliamentary_Diplomacy_in_the_Chinese_Constitution_and_Foreign_Policy. [Accessed 11 07 2025].
- [18] S. K. Parliament, "Sister and Friendship cities", 25 06 2025. [Online]. Available: <https://www.ydp.go.kr/english/contents.do?key=4299&..> [Accessed 04 07 2025].
- [19] H. Notes, "Parliamentary Diplomacy: Canadian Parliamentarians and the world.", 02 06 2025. [Online]. Available: <https://hillnotes.ca/2025/05/20/parliamentary-diplomacy-canadian-parliamentarians-and-the-world-2/>. [Accessed 10 07 2025].
- [20] U. Parliament, "Speaker Led Diplomacy", 11 06 2025. [Online]. Available: <https://www.parliament.uk/business/commons/the-speaker/speaker-led-diplomacy/>. [Accessed 12 07 2025].
- [21] NARS, "General Information", 26 04 2025. [Online]. Available: <https://www.nars.go.kr/eng/seminar/generalInformation.do>. [Accessed 05 07 2025].
- [22] I. P. " ", "German Bundestag", 02 06 2025. [Online]. Available: <https://data.ipu.org/parliament/DE/DE-LC01/working-methods/structure/>. [Accessed 04 07 2025].
- [23] UCL, "The Italian legislative process in bicameral perspective", 24 06 2025. [Online]. Available: <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10108705/>. [Accessed 05 07 2025].

گزیده سیاستی

تعیین رابط دیپلماتیک برای دو فرآکسیون اصلی قوه مقننه، انتشار گزارش سالیانه عملکرد گروه‌های دوستی، تأسیس مدارس دیپلماسی پارلمانی و پایه‌گذاری گروه دوستی و اجلاس رؤسای مراکز پژوهشی مجالس بریکس و شانگهای به تحقق اهداف ماده (۱۰۰) قانون برنامه هفتم پیشرفت کمک می‌کند.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir